

PROF. DR. VLADO RAVNIK – DEVETDESETLETNIK

Vlado Ravnik je bil rojen 7. oktobra 1924 v Kranju. Zaradi 2. svetovne vojne je biologijo začel študirati šele leta 1946. Diplomiral je leta 1953. Naslov njegove diplomske naloge je bil *Regeneracija plavuti Amiurusa*, njegov mentor pa je bil Miroslav Zei. Za nalogo je dobil tudi študentsko Prešenovo nagrado in objavljena je bila v Biološkem vestniku.

Leta 1963 je doktoriral z disertacijo z naslovom Morfološko-sistematska in horološka problematika vrste *Globularia cordifolia* L. s. lat. V njej je dokazal, da na območju od Jugovzhodnih Apneniških Alp do Makedonije uspevajo populacije, ki se sicer med seboj razlikujejo v več znakih, vendar vse pripadajo srčastolistni mračici (*Globularia cordifolia*). Na tem območju ne uspeva marjetičnolistna mračica (*Globularia bellidifolia*) oziroma po zdaj veljavni nomenklaturi južna mračica (*Globularia meridionalis*).

Štirideset let je poučeval botaniko na Biotehniški fakulteti najprej kot asistent, nato kot docent in nazadnje kot univerzitetni profesor. Na Botaničnem inštitutu je leta 1954 postal asistent. Vodil je vaje iz predmeta Taksonomija rastlin, kasneje pa vaje iz predmeta Farmacevtska botanika na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo. Kot docent je Farmacevtsko botaniko tudi predaval. Predaval je še Sistematsko botaniko in Splošno botaniko. Leta 1981 je bil prvič izvoljen v naziv izrednega profesorja za predmeta Taksonomija rastlin in Farmacevtska botanika. Leta 1986 je bil v ta naziv izvoljen še drugič. Bil je predstojnik Katedre za botaniko na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete od leta 1977 do leta 1979. Predaval je tudi Sistematsko botaniko na Oddelku za biologijo in zadnja leta aktivne službe tudi Splošno botaniko. Na Pedagoški fakulteti je predaval Sistematsko botaniko. V oktobru leta 1994 se je upokojil.

Vlado Ravnik se je ukvarjal s sistematiko rastlin. Leta 1967 je opisal zanimivega križanca med endemično Zoisovo zvončico (*Campanula zoysii*) in trebušasto zvončico (*Campanula cochleariifolia*). Našel ga je na pobočju Vrtače v Karavankah in ga poimenoval vrtaška zvončica (*Campanula x vrtacensis* Ravnik).

Veliko se je ukvarjal z našimi kukavičevkami. Tako je ugotovil, da se murke s svetlo rožnatimi cvetovi jasno razlikujejo od ostalih vrst murk. Na primerkih

s Krvavca je leta 1978 opisal kamniško murko (*Nigritella lithopolitana* Ravnik), ki je endemična v Kamniško-Savinjskih Alpah in Karavankah.

Raziskoval je sistematiko še nekaterih drugih rastlin. Ugotovil je, da na ozemlju Slovenije uspeva le tipska oblika črnega teloha (*Helleborus niger* subsp. *niger*), navedbe za podvrsto *macranthus* pa niso točne. S Cola je opisal liburnijski trpotec, podvrsto srebrnega trpotca (*Plantago argentea* subsp. *liburnica*). Pisal je o resupinacijah pri rodovih *Nigritella* in *Gymnadenia*. Ugotovil je, da sta taksona *Dactylorhiza maculata* subsp. *transsilvanica* in *Dactylorhiza fuchsii* nova v slovenski flori.

Pisal je poljudne prispevke predvsem za revijo Proteus. Najbolj odmevna je bila serija prispevkov o slovenskih kukavičevkah, ki jih je poleg besedila opremil še s fotografijami in risbo. Kar 28 člankov je posvečenih vsem tedaj znanim slovenskim orhidejam. Prispevki so izhajali v letih 1971 do 1979. Zanimivi so bili tudi prispevki o različnih nenavadnostih rastlinskega sveta: o albinih, o cvetnih in drugačnih spačkih, barvnih različkih in o tujem oziroma eksotičnem sadju.

Sodeloval je pri vseh štirih izdajah določevalnega ključa Mala flora Slovenije (1969, 1984, 1999, 2007) kot avtor in kot ilustrator. V prvih treh izdajah je obdelal družino kukavičevk in pripravil ključ za 33 rodov. V ključu iz leta 1999 je več kot 700 njegovih ilustracij.

Ni samo strokovnjak botanik, ampak botanik umetnik, saj rastlinski svet predstavlja s črno belo risbo, z akvareli in tudi s fotografijo. Svoj talent le poddedoval po očetu Janku, ki je bil puškarski učitelj in je risal intarzije na puškina kopita. Bil je dober tehnični risar.

Že ob zaključku študija so profesorji opazili Ravnikov talent. Za različne predmete je risal velike tabelne slike, ki so jih uporabljali pri predavanjih. Takrat še ni bilo računalnikov, še diapozitivi so bili le izjema.

Leta 1959 je ilustriral in opremil delo Ivana Krečiča Herbarij. Leta 1961 je ilustriral knjigo Franceta Sušnika in Andreja Martinčiča Poznate strupene rastline? V šestdesetih letih je na pobudo svojega profesorja dr. Ernesta Mayerja v barvah narisal tabele za prvo alpsko floro. Vse risbe je že tedaj naslikal po rastlinah – živih modelih, ki jih je nabral v naravi. Na žalost pa

tedaj prvo slovensko izvirno delo ni izšlo. Ravnikovi akvareli gorskega rastlinstva so izšli leta 1966 in leta 1969 v zbirki Čebelica. Drobni knjižici sta nosili naslov Cvetje naših gora.

V letu 1973 je sodeloval v Pittsburghu v ZDA na razstavi botanikov umetnikov. Trije originalni akvareli so shranjeni v zbirki muzeja botanične ilustracije (The Hunt Institute for botanical Documentation) na Carnegie-Mellon University v ZDA.

Za skripta Splošna botanika za študente živilske tehnologije je leta 1993 napisal besedilo in narisal risbe.

Njegove risbe so bile objavljene tudi v mnogih delih drugih avtorjev, na koledarjih in še bi lahko naštevali.

Leta 1994 je ilustriral prvo »rastlinsko serijo« znamk v samostojni Sloveniji z naslovom Cvetje Slovenije. V tej seriji so bile štiri slovenske znamenite rastline: *Primula carniolica*, *Hladnikia pastinacifolia*, *Daphne blagayana* in *Campanula zoysii*. Leta 1998 je ilustriral še serijo znamk Iglavci: *Juniperus communis*, *Picea abies*, *Pinus nigra* in *Larix decidua*.

Prvo domače izvirno ilustrirano knjigo o alpskem rastlinstvu smo dobili razmeroma pozno. Leta 1999 je izšlo Ravniko delo Rastlinstvo naših gora. Podnaslov

knjige je Ikonografija rastlin Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alp ter Karavank, to je predstavitev oziroma opis (rastline) z risbo. V knjigi je 180 akvarelov, ki so nastali po živih rastlinah. To je bil do takrat prvi večji in povsem slovenski priročnik za alpsko floro.

Vse svoje obsežno znanje o naših kukavičevkah je Ravnik zbral leta 2002 v delu Orhideje Slovenije, ki prva taka knjiga pri nas. V njej obravnava 76 vrst in podvrst, ki so predstavljene z barvnimi fotografijami, besednim opisom in zemljevidom razširjenosti.

Leta 2010 je izšla nova knjiga Alpsko cvetje Slovenije in izbor nekaterih drugih gorskih rastlin. Izbor 220 akvarelov alpskih rastlin je narejen strokovno in poznavalsko. Delo je nastajalo z botaničnim znanjem in izkušnjami, s planinskim navdušenjem in z ljubeznijo. Mnoge rastline so široko razširjene, nekatere rastejo samo v visokogorju, precej pa je tudi naših endemitov, ki jih zunaj našega alpskega prostora ne najdemo.

Leta 2014 je izšel žepni atlas Gorsko cvetje Slovenije, v kateri je z Ravnikovimi risbami in z besedami Petra Skoberneta predstavljenih 60 alpskih rastlin. Leta 2015 je izšla knjiga Polonce Kovač Gorski vrt, za vse odprt. Ob koncu vsake zgodbe so s kratkimi stvarnimi opisi predstavljene tudi gorske rastline, o katerih teče beseda. Za to knjižico je prispeval 27 akvarelov.

Slika: Prof. dr. Vlado Ravnik na Krvavcu, 4. julij 1996. Foto: Ciril Mlinar.

Vlado Ravnik je večkrat pojasnil, kako so nastajali akvareli. Vsako rastlino je nabral v naravi, tam, kjer raste. Zato je moral rastlino dobro poznati. Poznati je moral njeno rastišče in čas cvetenja in biti ob pravem času na pravem mestu, kar je odvisno tudi od vsakoletnih vremenskih razmer. Nekaj primerkov izbranih rastlin je utrgal in hitro odnesel domov, za risalno mizo, da jih je čimprej naslikal ob primerni dnevni svetlobi. Če mu je cvetlica prej ovenela, je moral po novo, pa tudi sliko je moral začeti slikati na novo. Njegove risbe so natančne in nazorne. Kot sam pravi, potrebuje: prave čopiče, vodene barve, lupo, dobro dnevno svetlobo ter veliko potrpljenja. Sliši se preprosto, vendar... tako je v enem poletju kar petkrat poskusil priti na vrh Bogatina, pa se je vedno že prej obrnil z nekaj nabranimi rastlinami. Vsako poletje jih naslika največ 30.

Prof. dr. Vlado Ravnik je celo v svetovnem merilu eden redkih strokovnjakov na botaničnem področju, ki svoje znanje o rastlinah zna preliti v umetniško risbo. Univerzitetni učitelj botanike akademik prof. dr. Ernest Mayer je zapisal:

»Izvrstni akvareli ne omogočajo le spoznavanja prikazanih rastlinskih vrst v naravi, temveč zbujejo že sami po sebi visok estetski užitek.«

Razstave originalov njegovih akvarelov so bile v različnih krajih po Sloveniji: v Biološkem središču v

Ljubljani (1999), na Gozdarskem inštitutu Slovenije v Ljubljani (1999), v Arboretumu Volčji Potok (2000), v Domu na fari v Stari Loki v Škofji Loki (2004), na gradu Novo Celje (2005), v galeriji Prešernove hiše v Kranju (2006), v Podružnični šoli Podljubelj (2007), v Informacijskem središču Triglavskega narodnega parka Triglavska roža na Bledu (2007), v Informacijskem središču Triglavskega narodnega parka Dom Trenta v Trenti (2008), v Hiši kulture Gorenjskega glasa v Kranju (2010), na Brdu pri Kranju (2011), v Botaničnem vrtu Univerze v Ljubljani (2012), v Slovenskem planinskem muzeju v Mojstrani (2013) in v Galeriji nad Mestno knjižnico in čitalnico Idrija (2015).

Leta 2011 je postal častni občan Mestne občine Kranj, ker »se je s svojim neprecenljivim delom trajno vpisal v zgodovino slovenske botanike in preučevanja orhidej Slovenije«.

Leta 2011 je bilo ustanovljeno društvo Nigritella in na ustanovni skupščini je bil Vlado Ravnik izvoljen za častnega člana društva. Tako so se tudi »mlajši poznavalci in ljubitelji kukavičevk profesorju zahvalili za njegov neizbrisljiv prispevek na primeren način«.

Leta 2015 je prof. Ravnik postal tudi častni član Botaničnega društva Slovenije.

Celotno strokovno delo prof. dr. Vlada Ravnika je pomemben prispevek botanični znanosti na Slovenskem.

VIRI:

WRABER, T., 1994: Botanik Vlado Ravnik – sedemdesetletnik. *Proteus* (Ljubljana) 57: 127-128.

WRABER, T., 2004: *Vlado Ravnik - osemdesetletnik*. *Hladnikia* (Ljubljana) 17: 59-61. (Z bibliografijo samostojnih izdaj in znanstvenih oziroma strokovnih člankov).

PRAPROTNIK, N., 2014: *Ob devetdesetletnici prof. dr. Vlada Ravnika*. *Miscellanea. Hladnikia* (Ljubljana) 34: 100-101.

Nada Praprotnik